

Între intervențiile viitoare propuse în zona Pieței Unirii figurează și clădirea de la nr. 7 de pe frontul nordic, în care a funcționat unul dintre cele mai apreciate hanuri ale orașului. După transformări succesive, fațadele clădirii au inserat în frontul pieței un volum lipsit de ornamente. Destinată în prezent funcțiunii de școală primară, pentru această clădire se propune revenirea la vechea funcționalitate și integrarea stilistică în specificul pieței.

Un prim rezultat al preocupărilor de revitalizare a Pieței Unirii îl reprezintă canalizarea interesului spre această zonă urbană. Efectul puternic asupra populației, echivalent într-un anumit sens cu o redescoperire a orașului, s-a soldat cu o serie de informații oferite proiectanților și chiar cu participarea directă la acțiunile din zonă. Astfel, încercării de revenire la culoarea violet folosită inițial la zugrăvirea clădirii

nr. 9 de pe frontul nordic, gustul contemporan i s-a opus determinând schimbarea culorii.

Realizat gradat, procesul de însușire a acestui spațiu, ca ambiant revitalizat, presupune continuarea lucrărilor pentru readucerea vadului comercial, prin amenajarea tuturor parturilor din piață cu funcțiuni care să polarizeze interesul publicului, abordarea construcțiilor în întregime, cu introducerea confortului modern, revenirea la bombamentul inițial al pieței, repararea și amplasarea la subsol a parcajelor de care duce lipsă „Cetatea“.

Realizarea acestui amplu proces de revitalizare a Pieței Unirii trebuie legată de lucrările propuse în întregul cartier „Cetate“, gândit ca organism complex și unitar, care să includă și zona viitorului centru civic modern.

METODA STRATURILOR SUPRAPUSE ÎN PROIECTAREA DE ARHITECTURĂ — EXEMPLIFICARE ÎN PIAȚA UNIRII DIN TIMIȘOARA

arh. IOAN ANDREESCU

I. Unele aspecte ale proiectării actuale

I.1. Proiectarea industrială și activitatea de concepție în general, așa cum se mai practică încă, sînt tributare modului de gândire care a generat prima revoluție industrială, (al doilea val după terminologia lui Töffler). Rezolvarea problemelor de proiectare și concepție se bazează în mare pe două operații:

a) reducția (limitarea factorilor ce se iau în considerare în generarea soluției);

b) superizarea (alegerea unui singur factor sau parametru ca dominant și centrarea rezolvării de ansamblu pe operarea cu elementul dominant, ceilalți factori rămînînd secundari).

Pentru perioada industrială „clasică“ (sec. XIX — mijlocul sec. XX) acest mod tipic de operare poate fi găsit și în domeniul artistic: în literatură, unde domină romanul cu personaje principale și secundare, cu un fir narativ principal și celelalte aspecte ale narațiunii împinse în umbră de acesta, sau în muzică unde domină armonia și dezvoltarea liniară a temelor principale, în dauna contrapunctului, a dezvoltării temelor secundare.

I.2. În arhitectură acest mod de proiectare, încă dominant, se manifestă prin rezolvarea preferențială a unui aspect al clădirii în dauna celorlalte, acest aspect devenind dominant și generînd forma. Astfel există arhitecturi în care domină rezolvarea aspectelor funcționale cu neglijarea esteticii sau rezolvarea chinuită a tematicii, sau arhitecturi în care forma geometrică predomină, generînd aspectul final în funcție de rapoarte matematice rigide (raționalism, constructivism), sau arhitecturi în care rezolvarea structurii de rezistență comandă forma. Tendința generală este de a obține o rezolvare monocordă centrată pe un singur element generator de formă.

De exemplu, în urbanismul „modern“ (sec. XIX—XX) orașul este împărțit în „zone“, fiecare cu o funcție dominantă (industrie, locuit etc.) care le sufocă pe celelalte și sărăcește ansamblul.

I.3. În domeniul particular al intervențiilor în case vechi, proiectarea tradițională a creii industriale propune următoarele formule:

— refacerea casei vechi într-un stil istoric coerent, sau

— refacerea casei vechi sau a părților din ea supuse intervenției într-un stil modern fără nici un compromis.

Ambele soluții sînt nesatisfăcătoare și suferă de limitările stilului actual de proiectare în general: simplificare și sărăcire; acest mod de lucru atît de eficient vreme de aproape două secole nu mai face față complexității crescînde a problemelor.

II. Metode noi de proiectare

II.1. În activitatea de creație, fie ea științifică sau de proiectare tehnologică și chiar în arte, își face loc, în ultima vreme, o nouă orientare, mai apropiată de complexitatea ce caracterizează noua perioadă a celei de-a doua revoluții industriale (sau „al treilea val“ Töffler).

Noile orientări se manifestă prin preferința marcată pentru:

— complexitate în locul reducției (evidențierea cît mai multor elemente și corelații);

— stratificare (alegerea mai multor factori determinanți în rezolvarea de ansamblu, cu evidențierea clară a autonomiei relative a planurilor în care aceștia acționează).

Metoda generală s-ar putea numi „a straturilor suprapuse“, deoarece constă în rezolvarea problemelor ridicate de fiecare factor în parte cît mai complet (fără evidențierea de factori dominanți) și suprapunerea după anumite reguli a rezultatelor, așa cum se suprapun foile unui tort. Rezultatul nu mai este uniform și omogen, ci complex, coerent la nivelul diferitelor planuri funcționale și răspunde cu egală intensitate la un mare număr de solicitări.

Această gândire o găsim în matematici — teoria „toposurilor“, informatică — conceptul de „paralel processing“ în proiectarea de aeronave — „stabilitatea dinamică“, dar și

în literatură, în cărți care dezvoltă câteva acțiuni paralele cu egală intensitate sau reiau aceeași problemă din puncte de vedere total diferite, în sfârșit în muzică, unde asistăm, la sfârșitul armoniei și tematicii dominante, în favoarea unor „situații“ muzicale complexe ce rezultă din suprapunerea de „planuri“ sonore necorelate și total diferite unele de altele.

II.2. În arhitectură acest mod de operare se manifestă în chip specific la nivelul tuturor palierelelor de proiectare:

a) în arhitectura de interior sub numele de arhitectură a „fragmentării“ sau „new-wave“, prin realizarea de ambiente complexe compuse din elemente disparate, aparent necorelate, dar care permit un răspuns cuprinzător la o gamă largă de solicitări și pretenții;

b) la nivelul arhitecturii de obiect unde „eliberarea“ proiectării de constrîngerile uniformizării și corelării stricte a elementelor duce la rezultate spectaculoase, de neconceput înainte: autonomizarea fațadelor sau a unor componente volumetrice de restul casei, autonomizarea relativă a structurii purtătoare și a fațadei sau volumetriei, care se rezolvă fiecare în parametri optimi participînd împreună la o imagine complexă etc.;

c) la nivelul sistematizării (deocamdată doar în proiecte) unde permite rezolvarea autonomă a circulațiilor, dotărilor, fluxurilor, microzonelor și suprapunerea rezultatelor într-un complex spectaculos și super-performant.

II.3. În domeniul intervenției în case, respectiv zone istorice, această metodă dă roadele cele mai spectaculoase, aici acumulîndu-se, în ultimii ani, o experiență extraordinară pe plan internațional.

Vechea dilemă: „sau totul vechi sau totul modern“ a fost depășită prin noua viziune: „și vechi și nou simultan“.

Vechile ansambluri și clădiri istorice sînt în general greu adaptabile fără unele modificări la folosirea contemporană.

Potrivit noii metode de proiectare, adaosurile nu intră în conflict cu structurile existente: casele vechi bine restaurate constituie un fel de strat suport peste care se adaugă, corect și complet rezolvate, fiecare cu prezența și individualitatea lui, straturile următoare de echipament, mobilier, dotări, signalectice. Așezate „transparent“ unele peste altele și dialogînd cu vechiul suport, aceste straturi compun o imagine nouă, complexă, specifică modului în care epoca revoluției tehnologice își apropie moștenirea urbană: fără să o ascundă sub un „modernism“ de circumstanță, dar și fără să o aducă la omogenitatea prăfuită a exponatului de muzeu. Sute de case și cartiere, vechi fabrici și depozite din toată lumea „renovate“ în acest fel, care constituie un dialog între vechi și nou, atrag și incită la participare mii de oameni.

III. Piața Unirii — un experiment în renovarea urbană

III.1. Ansamblu caracteristic al „Cetății“ timișorene, conținînd edificii valoroase — Domul, Episcopia sîrbească, Palatul guvernatorului și fronturi de locuințe vechi, Piața Unirii“ a fost supusă de un număr de ani unor procedee de renovare urbană.

Începutul a fost făcut în chip tradițional cu intenția de a reface aspectul istoric coerent al ansamblului. Operația a avut loc în două etape, de intensități diferite:

a) refacerea fațadelor și recuștigarea aspectului tradițional al ansamblului;

b) intervenții în adîncime — amenajări de spații comerciale, curți interioare, tot în spiritul unificării aspectelor inițiale.

Exemplul cel mai interesant îl constituie remodelarea vechii clădiri a T.C.M.T.-ului (arh. S. Sturdza) atît la exterior cît și în interior, în curtea interioară și subsol, parțial în restul nivelelor, cu accentul bine pus pe spațiile semnificative.

Deși de tip oarecum tradițional, intervenția impresionează prin dezinvoltură, abilitate, efect scenografic și constituie un tip de operare bine determinat, epuizat în procesul de renovare a pieței.

III.2. Următoarea etapă — trecerea la „sensibilitate“ mai mult decît la metoda „suprapunerilor“ o constituie renovarea Palatului Guvernatorului, exemplu de tranziție către o nouă orientare. Fațadele și principalele spații interioare se refac omogen într-un chip tradițional, în schimb în curtea interioară se propune o structură modernă de acoperire în contrast cu vechiul suport, compunînd o imagine complexă, neomogenă, susținută și prin elementele de detaliere.

Un pas înainte — în sensul afirmării metodei — îl constituie magazinele de la nr. 5, unde proiectarea a fost condusă deliberat spre „stratificare“. Cele două spații istorice — încăperi boltite, identice, de cca 90 mp fiecare — au fost supuse unei proceduri identice în principiu, dar diferit detaliate: restaurarea stratului suport istoric, „împachetarea“ lui într-un înveliș geometric (rețea rectangulară pereți — pardoseală, care la magazinul alimentar mai comportă o super-rețea spațială de rigle și stîlpi) care nu-l acoperă integral și, care, la rîndul său, constituie suportul celui de-al treilea strat: mobilierul și dotările, puternic individualizate și autonome ca factură stilistică față de restul compoziției.

În concluzie, o compoziție simultană pe trei paliere diferite, oferind atît adecvare funcțională cît și o imagine complexă și diversificată.

Extinderea metodei ar putea să se producă tot în acest „teren“ privilegiat al experiențelor de renovare — Piața Unirii, prin amenajarea complexă și a cazarmei — o clădire în formă de „U“, care ar putea adăposti un muzeu de ecologie.

SUMMARY

The authors of the two articles on the Union Square in Timișoara deal with points of view meant to inform the reader on the re-modelling interventions and the devices of urban renovation which took place in this ensemble of the town's historical nucleus, including buildings in the baroque style (the 18th century).

The remodelling, considering the coherent historical aspect, was done by façade and deeper-interventions (arrangements of interior, commercial spaces, inner yards). As a whole, a new method of design was used, that of superposed layers, by which the problems raised by each

separate element could be solved as completely as possible (without pointing out the dominating factors), for adapting old buildings to contemporary uses, changes included. Under these aspects, the remodelling of the Union Square in Timișoara represents a pattern of urban renovation, a process of rejuvenating which is connected with the works envisaged in the whole district „Cetatea“, conceived as a complex and unitary zone, eventually including the area of the future modern civic center.